

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vsa leta 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld, 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vsa leta 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Izjemno stanje v Pragi.

Vlada je storila usodepoln korak, čegar posledice utegajo postati največjega pomena, ne samo za notranjo politiko v naši državni polovici, ampak sploh za monarhijo, razglasila je v središču češkega naroda izjemno stanje!

Včerajšnji državni zakonik objavil je dve naredbi skupnega ministerstva. Prva slóve:

„Naredba skupnega ministerstva z dné 12. septembra 1893, s katero se na podlagi zakona z dné 5. maja 1869 (drž. zak. št. 66) za okrožje kraljevskega stolnega mesta Prage, potem za politične okraje Kraljevi Vinohradi, Karlfa in Smichov v sedanjem obsegu (to je za sodne okraje Kladno, Zbraslav in Unhošt) določa izjemno stanje: Na podlagi zakona z dné 5. maja 1869 (drž. zak. št. 66) se vsled ukrepa skupnega ministerstva z dné 22. avgusta 1893 in po dobljenem Najvišjem privoljenju začasno suspendirajo določbe člena 12 in 13 državnega osnovnega zakona o splošnih državljanekih pravicah z dné 21. decembra 1867 (drž. zak. št. 142) in to za okrožje kraljevskega stolnega mesta Prage in za okrožja okrajnih glavarstev Kraljevi Vinohradi in Karlfa ter za sedanje okrožje okrajnega glavarstva Smichov (to je za sodne okraje Kladno, Zbraslav, Smichov in Unhošt). Gledé posledic te suspenzije ravnati se je po določbah §§ 6, lit. a) in b), 7, lit. a) in b); v kolikor gre za kaznovanje prestopkov zoper ondu izrečene določbe in zoper naredbe, izdane na podlagi § 8, ravnati se je po § 9. zakona z dné 5. maja 1869 (drž. zak. št. 66). Ta naredba zadobi veljavo v dan razglasitve.“

Druga naredba slóve:

„Naredba skupnega ministerstva z dné 12. septembra gledé prenehanja poslovanja porotnih sodišč za okrožje deželnega sodišča v Pragi: Na podlagi § 1. zakona z dné 23. maja 1873 (drž. zak. št. 120) določuje skupno ministerstvo porazumno z najvišjim sodiščem: Poslovanje porotnih sodišč v okrožju deželnega sodišča v Pragi se za dobo jednega leta zaustavlja in sicer za naslednja hudodelstva in pregreške, kateri so razsojanju tega sodišča odkazani v členu VI. uveljavnega zakona kazensko-

pravnemu redu z dné 23. maja 1873 (drž. zak. št. 119): hudodelstva in prestopki, storjeni po vsebini kake tiskovne (lit. A) ter za nastopna hudodelstva in pregreške: veleizdaja (lit. B, št. 1), kaljenje javnega miru (lit. B, št. 2), ustaia in punt (lit. B, št. 3), javna nasilstva (lit. B, št. 4 a, b in c), motenje vere (lit. B, št. 8) umor in uboj (lit. B, št. 12), težka telesna poškodba (lit. B, št. 15), sramočenje oblastvenih naredeb in ščuvanje (lit. B, št. 24), hujskanje k sovražnim dejanjem (lit. B, št. 25), obcenevarna raba razstreliv in sicer slučajih §§ 4, 5, 6 in 8. zakona z dné 27. maja 1885 (drž. zak. št. 134.) Ta naredba zadobi veljavo v dan razglasitve.“

S tema dvema naredbama odvzela je vlada prebivalcem prizadetih okrajev najvažnejše državljanske pravice. Člen 12. državnih osnovnih zakonov pravi: Avstrijski državljani imajo pravico zbirati se in ustanavljati društva. Člen 13. drž. osn. zak. velj: Vsakdo ima pravico, izražati svobodno svoje mnenje v zakonitih mejah in to z besedo, pismeno, tiskano ali vpodobljeno. Tisek ni smeti podvreči cenzuri niti ga po konfiskacijah utesniti. Administrativna prepoved razpošiljati tiskovine po pošti ni dopustna.

Zakon z dné 5. maja 1869, na kateri se sklicuje prva naredba, določa, da je smeti čl. 8, 9, 10, 12 in 13 drž. osnovnega zakona suspendirati v slučajih vojne, notranjih nemirov, ali če se pojavijo velika veleizdajaka ali nastavi nevarna gibanja. S suspenzijo člena 12. drž. osn. zak. je prepovedano snovanje tudi tistih društev, ki niso podrejena društvenemu zakonu, obstoječim društvom pa je moči izvrševanje društvenih pravic zaustaviti, tudi če niso ničesar zakrivila. Splošno pristopni shodi sploh niso več dovoljeni in celo volilski shodi, da, celo procesije se ne smejo vršiti, ne da bi to bilo politično oblastvo izrecno dovolilo. S suspenzijo čl. 13. drž. zak. zamore vlada časopisje popolnoma uničiti, ker ima pravico prepovedati izdajanje vsakega časopisa, ker more listom odvzeti pravico razpošiljanja po pošti, ker more koncesionovanim obitnikom odvzeti pravico izvrševati obitne da bi bilo v to treba navesti razlogov. Časopisom lahko zaukaže, da smejo iziti šele tri ure potem, ko so bili pristojnim oblastvom uročni dolžni izvodi za cenzuro.

Vlada je to drakonično naredbo motivirala z nezadostnimi razlogi. Uradni list Praški prinesel je dolg in oster članek, čegar jedro smo včeraj priobčili po brzojavnem sporočilu, in v katerem se pravi, da je brezobzirna frakcija s terorističnimi sredstvi prebivalstvo nabujala do skrajnosti in to s pomočjo socijalističnih elementov tako, da so se pojavili upori zoper avtoriteto oblastev, da so se sramovali znakov vladarske pravice, žalilo Velečanstvo cesarjevo in da je to treba preprečiti z izrednimi sredstvi, ker navadni zakoni v to ne zadostajo. V tem članku uradnega lista zarezuje se Mladočehom na rovaš vse, kar koli se je zgodilo zadnje tedne, zlasti pa se jim očita, da so posredno ali neposredno zakrivali in prouzročili protidinastične demonstracije, ki so se primerile v predvečer cesarjevega godu. Tu se torej pripisujejo dejanja posamičnikov ali majhnih skupin iz najnižjih slojev narodovih celi odlični stranki, tu se namenoma nekaj konfundira, kar je vestno razločevati, in to se nam vidi nepravilno in prisiljeno. Poklicani zastopniki naroda češkega, mladočeska stranka kot taka ni v dobi najhujšega boja nikdar prekorachila zakonito določene meje, če pa je kdo na svojo pest kaj storil, tako tega ni kriva vsa stranka ali celo ves narod, najmanj pa v tem slučaju, ko se dobro vé, da krivci niso Mladočehi. Vlada ve to v drugih slučajih dobro razločevati in je to že o raznih prilikah pokazala. Poglejmo samo na Primorsko! Kolikokrat so tam v zadnjih petnajstih letih že pokale bombe in petarde, koliko Oberdankov je v Gradiški in v Kopru, koliko jih pa še bodi po Tržaškem korzu in vendar ni vlada nikdar dolžila vse zastopnike primorskih Italijanov, vse Italijane, cel narod takih hudodelstev, kakeršna očita sedaj narodu češkemu oziroma mladočeski stranki. In pa Nemci! Koliko protidinastičnih demonstracij niso že priredili, kolikokrat je morala vlada že s trdo roko poseči vmes in razpustiti kak Germanenbud, kak Liberški obč. zastop, in celo vojni minister je moral v delegaciji glasno priznati, da vladajo v celi vrsti nemških društev veleizdajske in protidinastične tendence. Pa vzlic temu še ni nihče rekel, da so vse nemške stranke take, kakeršni posamezniki in skupine. Prav zato pa smo uverjeni, da so se protidinastične demonstracije,

LISTEK.

Sofija (Sredec).

Kedor je videl sijajni Carigrad, temu ne bode žal, ako si ogleda tudi Sofijo, to najnovejšo slovansko prestolnico, kajti kjer je toliko svetlobe, tam že sme tudi nekaj sence biti in poleg neopisivega hrupa prenese se prav lahko tudi nekaj tišine.

Sofija „sedi“ (tako se izražajo Bolgari in Srbi) na ploskatem hrbtu, ki se vleče blizu Vitoševega podnožja kraj precej velike kotline, po kateri se vije Isker proti Balkanu. Mesto je nekako skrito tistemu, ki prihaja po kotlini do njega, n. pr. železnicam, in od postaje mora se polagoma navzgor v mesto. Pri rečici Bojani*) se začneja pravo mesto. Čez njo vodi lep most in poleg nje stoji častni slavolok, katerega so postavili knezu o njegovem povratku z nevesto. Na zunanji strani stoji zapi-

sano: „Dobro došla, svetla knjaginjo!“, na znotranji pa: „Bože pazi knjaza i knjaginjato!“

Od mesta dalje vodi prilazna ulica naravnost proti Vitošu („Vitoška ulica“) mimo neke razpadajoče mošeje, ki služi prav dobro za orijentacijo, in dalje do pravoslavne metropolije. Pred njo pa se križamo z najživahnejšo ulico Sofijsko („Trgovska ulica“), ki nas vodi na levo (proti jugovzhodu) naravnost do knežjega dvorca. Pred njim je mal trg, na katerem se steka šest ulic kakor žarki zvezde. Podaljšek Trgovske ulice se imenuje Stambulova ulica, ki vodi mimo „Kartografskega instituta“ k parlamentu in dalje na glavno cesto. Vzporedno s tu omenjenima ulicama je proti Vitošu še več drugih na znotraj lomljenih ulic, mej katerimi se mi je zdela najvažnejša „Generala Mutkareva ulica“. Ona je menda najdaljša ulica, ki vodi skozi vse mesto. Ob njenem severovzhodnem začetku se nahaja od Rusov postavljeni spomenik zmaga l. 1877 do 1878 na čast carju Aleksandru z napisom: „Ne nam, ne nam — a imenu tvoemu.“

Glavni utis, katerega Sofija naredi, je „mrtvost in praznota“. Gledé živahnosti se ne da niti z daleka primerjati najmanjšemu italijanskemu mestu in celo našemu Celovcu ne, ki je vendar zadosti

miren. Mesto ima sicer ravne, zelo široke, pravokotno se križajoče netlakane ulice, ali hiš mu manjka! V vsaki ulici manjka vsaj dve tretjini hiš, v nekaterih celo vse, tako da so tablice z uličnimi imeni na kolih pribite. Na mnogih krajih stojiš na pravem pašniku, a čezenj so potegnene široke proge, ki so odmenjene za bodoče ulice. V tem obziru se zdi, da je Sofija mej mesti to, kar je „pošiljeno zelje“ mej jedmi. Poprej nisem mogel nikdar razumeti, zakaj se v Sofiji število prebivalcev nič ne množi, zdaj mi je pa tudi to jasno. Že to, da se plača voditelju po celam mestu samo jeden frank, govori dosti jasno.

In vendar, koliko srečnejši so Sofijani od Ljubljancov! Poslednji imajo mnogo ulic, katerim ne smejo imen dati, a prvi imenujejo (jedino le v bolgarsčini!) prazne smeri po bolgarskih carjih, ministrih, politikih in čujte: celo po ruskih generalih! Mesto hišnih vrst stoji ob ulicah paze (planke) iz desk in tam, kjer bodo nekdanji ulični hodniki napravljeni, vrste se le obrobni kamni, ki naznanjajo, kako široki bodo ti hodniki. Po nekaterih ulicah so pa ti hodniki že celo izdelani, ali na nje se vsipa rodovitna zemlja izpod vrtnih ograj. Posebno neugodno dirajo v očesa prazni prostori mej dvema

*) To je druga meni znana reka tega imena na slovanskem jugu. Imenitna furlanska rodovina srednjega veka se je pisala Bojan (tudi slovenski pesnik se tako podpisuje), a vendar je trdil pokojni Czörnig, da je to ime „staronemško“!

trg zida ob svojih troških kaj lepo sodnijsko poslojje. Podjetnik, g. Tönies, izvršuje delo solidno in naglo, kajti stavba je, z malimi izjemami steklarskega in slikarskega dela, dovršena skoraj popolno. S to stavbo naložil si je trg velikansko breme; stane ga okroglih 30.000 gld. Žbok tega zagazil bi bil trg v velike denarne sadrege, da mu ni dal visoki erar 7000 gld. predujma na stanarino, katerega je pozneje na priprošnje in prizadevanje vrlega deželnega in državnega poslanca, g. Fr. Šukljeja, povišal na 15.000 gld. — Ta teden prelagati se bode pričela promet ovirajoča, življenju nevarna velika strmina okrajne ceste od knez Auerspergovega mostu v Žužemberku do deželne ceste proti Novemu Mestu. Preložiti se ima 620 metrov dolžine. Delo prevzel je vrli in obče znani g. J. Veselj, posestnik v Zamostku pri Sodražici za 4019 gld. Ob tej novi cesti zasadil se bode tudi lep drevored, da dobodo Žužemberški šetalci toli potrebne in zaželjene sence. Ti dve novosti ozaljšali bodeta Žužemberk dokaj. Le tako vrlo naprej, in kmalo ne bode Žužemberk več — zaflikan. — Naša mlada posojilnica kaj vrlo napreduje, kajti ima dosedaj že nad 124.000 gld. prometa. Občinstvo se je pridno poslužuje in ne more prebvaliti ustanovnikov njenih. Tržani! oklenite se tega obče koristnega zavoda z vso gorečnostjo, saj njegovo ugodno in trdno stališče koristilo bode v prvi vrsti Vam in Vašim potomcem. —

Domače stvari.

— (Osobne vesti.) Gosp. dr. Žiga Conrad, namestniški svetovalec v Trstu, odlikovan je z redom železne krone III. vrste. — Namestnim učiteljem veronauka na državni gimnaziji Mariborski je imenovan stolui vikar g. dr. Anton Medved v Mariboru.

— („Radogoj“) sta pristopila kot ustanovnika: gospod Fran Jurca, veletržec v Postojini, in gospod Neimenovan izpod Soviča, vsak z doneskom po 100 kron. — Nadalje so darovali v društvene namene: gospod Fran Kutin, trgovec v Postojini, 30 kron, gospod Predjamski 16 kron in gospod R. Šeber, lastnik tiskarne v Postojini, 10 kron. — Živili zavedni in požrtvovalni rodoljubi!

— (Prvo krono družbi sv. Cirila in Metoda!) Uredništvu našega lista poslali so kronicine darove: g. Anton Zagorjan v Ljubljani izročil je 22 kron in sicer so darovali: na „Zelenem hribu“ združeni hrvatski in slovenski biciklisti 17 kron; Kala-kala 2 kroni; g. U. „pri Lipi“ 1 krono; J. K. 1 krono; neimenovanec 1 krono. — Živili rodoljubni darovalci in njih nasledniki!

— (Za „Narodni dom“) v Ljubljani poslali so uredništvu našega lista po g. Antonu Zagorjanu v Ljubljani: Kala-kala 1 krono; g. U. „pri Lipi“ 1 krono; neimenovanec 1 krono; skupaj 3 krone, katere izročimo vodstvu. Živili vrli darovalci!

— (Veselico) prirediti Šentpeterska moška in ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prihodnjo nedeljo dne 17. septembra v Hafnerjevi pivarni na sv. Petra cesti. Vzpored te važne, dobrodelne veselice bode obsegal petje, deklamacija in slavnostni govor. Začetek ob šestih zvečer.

— (Umrli je) v Postojini c. kr. notar g. Pavel Bezeljak po dolgi bolezni v 67. letu svoje dobe. N. v m. p.!

— (Svoji k svojim!) Opozarjamo čitatelje na današnji številki našega lista priloženo naznanilo firme Anton Zagorjan, jedine narodne knjigarne in trgovine s papirjem v Ljubljani. Prodajalnica je v hiši „Matice Slovenske“ na Kongresnem trgu.

— (Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine Ljubljanske) od 3. do 9. septembra. Novorojencev je bilo 21 (= 34.32 ‰), umrlih 25 (= 41.08 ‰), mej njimi so umrli za škrlatico 2, za jetiko 3, za želodčnim katarom 7, vsled starostne oslabelosti 2, za različnimi boleznimi 11. Mej umrlimi bili so tujci 4 (= 16 ‰), iz zavodov 6 (= 24 ‰). Za infekcijskimi boleznimi so oboleli: za škrlatico 4, za tifusom 1, za grižo 1, za vratico 1.

— (Izseljenci — pozor!) Ker je v Italiji v raznih krajih se že pokazala kolera, izdala je brazilijanska vlada ukaz, da se izseljenci, ki prihajajo iz italijanskih pristanišč, ne smejo izkrcati v brazilijanskih pristaniščih. Prefektura v Vidmu (Udine) torej v smislu

te prepovedi zavrača vse izseljence iz Avstro-Ogerske zopet preko meje. Na to opozarjamo vse one, ki se morda hote izseliti v Brazilijo, da ne bodo po nepotrebnem škodo trpeli.

— (Zdravstveno stanje.) V Polhovem Gradcu in v okolici zbolelo je nedavno 16 oseb za legatjem in je jedna oseba že umrla. V jedni sami hiši v Brišah je 5 bolnikov. Odredilo se je vse potrebno, da se prepreči daljše razširjanje bolezni.

— (Uboj.) V ponedeljek stopli so se kmetaki fantje iz Stražiš pri Kranji mej soboj in je bil posestnikov sin Jože Kristan iz Stražiša zaboden z nožem v prsi, da je kmalu umrl. Kot krivci bili so zaprti Janez Bitenc in več njegovih tovarišev iz Stražiša.

— (O štrajku krčmarjev pri Sv. Križu poleg Litiije) nam piše dacar g. Fran Korun, da ni res, da bi bilo njegovo prestrgo ravnanje največ krivo „čudnemu štrajku“ in da bi tam bila zdaj le jedna krčma. Trdi pa, da je krčmar M. največ nasprotoval dacarjevemu postavnemu ravnanju in druge krčmarje nagovarjal k štrajku ter da je on (dacar) odločno postopal le tam, ker z lepa ničesar dosegel ni, ako se je ravnalo nepostavno. Konečno omeni, da sedaj le dva gostilničarja štrajkata, vsi drugi pa mirno nadaljujejo svoj krčmarski obrt. Ko smo tako dali prostora tudi nasprotnemu glasu, storili smo svojo dolžnost in smatramo od naše strani stvar kot končano.

— (Iz Krškega) se nam piše: Svojo vest o ponesrečenju Štiglica in njegovega sina popravim radostno, da sta se obadva v Sevnici rešila. Stvar vršila se je tako-le: V ponedeljek zjutraj pridejo trije plovci v tukajšnjo občinsko pisarno ter javijo, da se je razbil na Sevnškem mostu jeden plov, ob jednom proseč, naj občina to javi Stigličevi ženi. Na ponesrečenem plovu je bil namreč Stiglic s svojim sinom in še jeden plovec, ki je priplaval na kranjsko stran. Štiglica in sina pa je zanesla Sava na Štajersko. Plovec ni radi teme ničesar videl in se je podal za prvim plovom peš na Krško. Mej tem, ko so plovci na Krškem za svojim gospodarjem tugovali, veselil se je on s svojim sinom v Sevnici svoje rešitve in prišel v torek zjutraj na Krško. sedaj pa vsi plovijo naprej.

— (Konjska dirka v Št. Jerneji.) Kakor je našim čitateljem že znano, priredil je konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske dne 11. septembra na novo prirejenem dirkališču v Št. Jerneji na Dolenjskem konjsko dirko v trab. Dirka vršila se je v treh oddelkih. Prvi oddelek bila je dirka tri in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobil; daljava znašala je 1600 metrov. Darila dobili so posestniki: Janez Dular iz Maharovca 100 gld., Janez Hrovat iz Št. Jerneja 50 gld. in Josip Globevnik iz Stare vasi 25 gld. V drugem oddelku vršila se je dirka starejših kranjskih žrebcev in kobil; daljava znašala in 2400 metrov. Darila dobili so posestniki: Josip Grabut iz Gorenje vasi 50 gld., Josip Rus iz Mirnepeči 25 gld. in Martin Ranguš iz Sela 12 gld. 50 kr. Tretji oddelek bila je dirka za konje brez razločka starosti in spola; daljava znašala je tudi 2400 metrov. Darila dobili so posestniki: Anton Šmid iz Mirne 50 gld., Anton Fetič-Frankheim iz Št. Jerneja, 25 gld., Anton Majzel iz Št. Jerneja in Janez Vertačič iz Pristavce po 12 gld. 50 kr. Pri gosposki dirki s parom konj dobil je častno darilo konjerejskega odseka g. Josip Rus iz Mirnepeči in sicer srebrno namizno opravo, vredno 100 kron. — Istega dne vršilo se je v Št. Jerneji tudi premovanje konj. Prignalo se je mnogo in razmerno lepih konj ter je komisija prisodila 16 posestnikom denarna darila, 9 pa srebrne svetinje.

— (Štatsitika društev na Kranjskem.) Minulo leto je bilo na Kranjskem 374 društev. Na posamične politične okraje so se razdelili tako-le: Ljubljansko mesto imelo je 91 društev, Ljubljanska okolica 33, Logaški okraj 39, Postojnski 37, Kranjski 34, Kočevski 30, Radovljanski 22, Črnomaljski 19, Kamniški 19, Novomeški 19, Krški 17 in Litijski 14 društev.

— (Skušnja za gozdno varstvo in za tehnično pomožno službovanje,) ki se bodo vršile pri c. kr. deželni vladi v Celovci, se bodo pričele dne 3. oktobra zjutraj ob 9. uri.

— (Veselica „Tržaškega Sokola“ in „Slov. pevskega društva“) katero sta priredila minulo nedeljo na vrtu „Narodnega doma“ pri Sv. Ivanu, privabila je toliko občinstva, da je bil prostorni vrt poln do zadnjega kotička. Vse točke vzporeda izvajali so pevci in domači tambu-

raši prav povoljno in so posebno zadnji morali ponavljati mnogo točk. Telovadci „Sokola“ so pokazali, da sijajno napredujejo in izvajali so prav dovršeno razne vaje. Občinstvo pozdravljalo je burno telovadce in njih izbornega učitelja. Bila je prav lepa zares narodna veselica.

— (Razpisana služba.) Pri okr. sodišči v Vipavi razpisana je služba sodnega sluga z letno plačo 250 gld., 25 ‰, aktivitetno priklado in pravico do uradne obleke in do eventuelne višje plače 360 gld. Prošnje do dne 10. oktobra pri predsedstvu dež. sodišča v Ljubljani.

Prvo krono
družbi sv. Cirila in Metoda!

Razne vesti.

* (Stanje kolere.) Na Ogerskem je kolera razširjena po raznih županijah in je umrlo že dokaj ljudij, kakor kažejo uradna poročila. Iz Varšave se javlja, da je po vestih gubernerja Kałiskiega tam in v vsej Ruski Poljski kolera ponehala. V Krakovu pa sta oboleli dve osebi, mati in nje poldrugo leto stari otrok, ki je umrl. V Berlinu se ni pokazal noben nov slučaj kolere, v Koloniji pa je umrl neki delavec. Iz Carigrada se javlja, da je dozlaj zbolelo v Skaderski blaznici 121 oseb, umrlo pa 57. V Carigradu je stanje povoljno. V Italiji so posamični slučaji v Livornu, Casinu, Palermu, Napolji, Pettoranu itd., vendar nikjer še ni zelo razširjena. Iz Belega grada se oporeka vest, da bi se bila prikazala kolera mej kazuenci v tamošnji trdnjavi. Po najnovejših poročilih je bilo zadnje dni v Galiciji 22 slučajev in 17 umrlih, na Ogerskem 22 slučajev in 14 umrlih, v Italiji 15 slučajev in 7 umrlih.

* (Razdivjani otroci.) Grozno zločinstvo izvršila sta dva dečaka, 6 in 8 let stara iz okraja Tulcea na Rumunskem. Zvezala sta svojega jednako starega tovariša, ga omamila z udarci na glavo in potem vlekla v bližnji gozd, kjer sta mu prerezala vrat in upravo razmesarila truplo. Stareji teh dveh razdivjanih dečkov je že preje posebno rad mučil živali in tako pokazal svojo zverasko naravo.

* (Najhitrejši železniški vlak sveta.) Najhitrejši železniški vlak v Ameriki je „The Exposition Flyer“ ki vozi ob 3. uri iz Novega Jorka in pride v Čikago (980 angl. milj) ob 10. uri. Na evropskem kontinentu je najhitrejši vlak orientni ekspresni vlak iz Pariza, ki potrebuje do Dunaja 24 1/2 ure, to je za 4 1/2 ur več, kakor ameriški in to za daljavo, za 125 milj krajšo od gornje. Najhitrejši angleški vlak je „Great Northern Leeds Express“, ki vozi nekaj nad 48 angl. milj v jedni uri.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 14. septembra. Včeraj se je vršil pod predsedstvom grofa Taaffeja ministerski svet, ki se je bavil s položajem na Češkem.

Praga 14. septembra. Vsled razglasitve izjemnega stanja je prebivalstvo do skrajnosti razburjeno. Vlada postopa jako energično. Sinoči se je „Narodnim Listom“ naročilo, da morajo vladi in državnemu pravdnistvu pošiljati dolžne eksemplare tri ure predno izide list. Včerajšnja številka je bila že konfiskovana. „Narodni Listy“ se bodo najbrž preselili v Brno. Nadalje je vlada prepovedala izdavanje „Časopisa českého studentství“, „Neodvislosti“ in vseh socialističnih listov ter razpustila vsa mladočeška politična in nepolitična društva.

Praga 14. septembra. Deželni odbornik dr. Kučera dobil sinoči kot načelnik kluba mladočeških poslancev obvestilo, da je vlada prepovedala vsakršno delovanje tega kluba.

Praga 14. septembra. Namestnik je s posebnim razglasom prepovedal vsakršno zbiranje večjih množic na trgih in ulicah, pohajanje v trumah, nosevanje demonstrativnih znakov in razobešanje zastav, izvzemši zastav v državnih in deželnih barvah.

Kološ 14. septembra. Sodišče obsodilo vse zatožene urednike rumunskega lista „Tribuna“ radi razžaljenja madjarskega naroda na zapor in primerne glóbe.

Budimpešta 14. septembra. Izkaz o koleri konstatuje, da je zadnje dni na Ogerskem obolelo 22, umrlo 14 oseb.

Rim 14. septembra. Izkaz o koleri konstatuje, da je zadnje dni v Italiji obolelo 15, umrlo 7 oseb.

Pariz 14. septembra. „Journal des Debats“ javlja, da se je konferenca latinske novčne unije odložila na nedoločen čas.

katere so vsi krogi naroda češkega in vsi listi češki obsojali, bili vladi le sredstvo, udariti in zadeti celo stranko, kateri sicer ni mogla priti do živega. V duhu duše svoje smo prepričani, da je razglašeno izjemno stanje nepotrebno in neopravičeno.

Za češki narod nastala je s tem nova doba v boju za narodne svetočine, doba, na katero je bil pripravljen iz vsega začetka. Nihče ni bil v dvomu, da bo na principu germanizacije in centralizma stoječa vlada porabila tudi zadnje sredstvo, katero ima na razpolaganje, da se bo posluževala represalij, da ugonobi najprej mladočeško stranko, nositeljico narodne ideje in kulturnega in političnega gibanja, potem pa tudi ves češki narod. Da so to zadnje tendence sedanjega sistema, v tem smo vsi Slovani jedini, in baš to je tista mogočna vez, katera nas spaja in druži v odporu.

Kako se bo odslej na Češkem vladalo, tega ne vemo povedati, najbrž pa po receptu, kateri je ohranjen iz časov, ko so gospodarili Herbste in Kollerji na Češkem, ali iz časov, ko je Dunajskega deželnega sodišča podpredsednik gospod Holzinger podil anarhiste in socialiste, kar je posl. Pernertorfer tako klasično popisal v državnem zboru. Prepričani smo, da se bodo prepovedovali vsakršni shodi, razpuščala narodna društva, zaustavljali časopisi, zapirali uredniki, odstavljali in premeščali narodni uradniki, sploh, da se bo zopet vse to ponovilo, kar je narod češki že jedenkrat tako slavodobitno preстал. Plener je nekoč napovedal, da bodo Nemci, kadar dobe zopet oblast v roke, Slovane bičali s škorpionji. Ne vemo, ali ima tudi grof Taaffe ta plemeniti namen, vidimo samo, da si je z navedenima naredbama spletel močau bič in čakamo, kdaj bo zapel; navdaja nas pa trdna vera, da njegovo prizadevanje ne bo rodilo pričakovanega sadu. Z bajoneti in z vešali se ni bil noben narod pacificiran, to nas uči zgodovina na vsaki strani. Narod češki se bori za sveto in pravično stvar, bori se za svojo svobodo in samostanost, kakor se bore zanj vsi slovanski narodi, ker je neizogibno potreben pogoj narodni eksistenciji in napredku. In dokler se narod češki sam ne bo zapustil — in da v to nima kar nič talenta, o tem je vladne kroge že večkrat prepričal — dotlej ga ne bode nobena moč na svetu premagala.

S to zavestjo spremljamo bratski narod češki v trdi boj, a kot dobre in cesarju zvesto udane državljane nas mika pogledati v preteklost, da vidimo, kaj se je z enakimi sredstvi in v enakih okoliščinah doseglo drugod. In kaj vidimo? Ni se treba sklicevati na Irsko. Solferino in Kraljevi Gradec sta spomenika staroavstrijskega sistema, ki se je včeraj na Češkem zopet inavguriral. Tako kakor hoče grof Taaffe odslej vladati Čehe, vladali so Angleži Irce, Avstrija Italijane in Madjare; posledice tega sistema vidi vsak na svoje oči. Zato obžalujemo v interesu monarhije in dinastije vladni korak, ker bo duhove samo razburil, in sicer v toliki meri, da bi se moglo zopet to primeriti, kar se je primerilo pred vojno l. 1866, ko je tedanji ministerški predsednik pismeno prosil Franca Deška, voditelja Madjarov, naj v svojem

listu priobči cesarjev oklic „na avesti madjarski narod“ za pomoč zoper Pruse in Italijane in je Dešk na to odgovoril: Saj nas ni nič! „Poglejte v zapore in na vešala! Naroda madjarskega ni! Pomagajte si torej sami!“

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 14. septembra.

Novi vojni minister.

Ker se je tudi z oficijozne strani potrdilo, da je general Konjice in poveljnik I. voja pl. Krieghammer določen za vojnega ministra, ni o njega imenovanju več dvomiti. Za časa vojaških vaj v Galiski bil je general Krieghammer večkrat v avdi-jenciji pri cesarju in pri nadvojvodi Albrechtu. Krieghammer je baje jako priljubljen, miren in razsoden častnik ter ima vse sposobnosti, potrebne vojnemu ministru. Star je 61 let. Leta 1869 bil je adjutant cesarjev in ima od tedaj pri dvoru mnogo prijateljev.

Uradniške podpore.

Kakor znano, dovolil je državni zbor jeden milijon goldinarjev, da se iz te svote dovolijo uradnikom nižjih činovnih razredov manjše podpore. Te dni dobile so deželne vlade razdelitveni načrt, po katerem se bode razdelila svota, določena za dotično kronovino. Djurnisti in slugi dobili bodo podpore v znesku 30 gld., uradniki 11, 10. in 9. činovnega razreda pa po 80 gld., seveda ne vsi, ampak le najbolj potrebni. Pričakovati je, da se bode to pot pri delitvi teh podpor postopalo malo bolj pravično kakor prvokrat, ko so dobili podpore ljudje, ki so je bili najmanj potrebni.

Vnanje države.

Zunanja politika treh srbskih strank.

Naš poročevalec v Belem gradu nam piše: Vsakdo, ki količkaj časopise bere, vé, da so v Srbiji tri stranke, ki se borijo, katera bi vladala, namreč: napredna, liberalna in radikalna stranka. Vodja prve je Milutin Garašanin, druge Jovan Ristić (bivši regent), a tretje Nikola Pašić. Vsaka stranka ima svoj poseben organ v Belem gradu. Napredna stranka izdaja „Videlo“, liberalna stranka „Zastava“, a radikalna „Odjek“. Vsaka stranka želi imeti veliko in slavno Srbijo; vsaka želi, da se one zemlje, v katerih Srbi prebivajo, s Srbijo združijo. V tem vprašanju so vse jedine. Velika pa je razlika izmed pojedinih strank glede zunanje politike. Napredna stranka je velika prijateljica Avstro-Ogerske in sploh zapadnih naprednih držav, njihove kulture in njihovih uredb. Največ dobrih zakonov, da se uredi Srbija po modernih principih, je ta stranka stvorila. Preobširno bi bilo, da vse te zakone naštejemo. — Narodna liberalna stranka goji simpatije do vseh slovanskih narodov, posebno pa do močne carevine Ruske, kateri ostaje srbski narod vedno zahvalen za podpore v borbah za neodvisnost. Ta stranka nima zdaj nobenega zastopnika v srbski skupščini, katera ima 134 narodnih zastopnikov (124 radikalcev, 10 naprednjakov). — Kaj pa hoče radikalna stranka? Ona hoče, da se goji sloga z vsemi bratskimi sosednimi narodi, da se živo dela za federacijo balkanskih narodov, a posebno, da Srbija s čim boljsem sporazumljenju živi s Črno Goro in Bolgarsko. Posebno pa hoče, da se z Bolgarsko, kot najbližjo zemljo, goji bratski odnosaji v vsakem obziru, in da se dela za jedinstvo na političnem in kulturnem polju v obeh državah. Po mogočnosti naj se gleda tudi na to, da bodo notranje uredbe in ustanove v obeh državah

jednake. Iz vsega tega vidimo tedaj, da se napredna stranka pri svojih aspiracijah naslanja na Avstro-Ogersko, liberalna na Rusijo; a radikalna stranka išče pomoči najprej v srbskem narodu in pri sosednih bratskih narodih po geslu: „Pomozi si sam, i Bog će ti pomoći.“ Ali z drugimi besedami: Radikalna stranka vidi svojo rešitev samo v srbskem narodu in v jedinstvu balkanskih narodov.

Obrenovići in Karagjorgjevići.

Te dni smo javili, da je srbski kralj Aleksander prišel nenadoma z velikim spremstvom v Topolo in položil na raket prvega Karagjorgjevića krasen venec, izpregovoril nekaj primernih besed. Ta senzačna dogodka se je obče tolmačila kot vidni izraz, da so se Obrenovići popolnoma pobotali s Karagjorgjevići, katero domnevanje je potrdil Beligradski list „Videlo“, kjer je neki g. Jakčić popisal, kako je za časa Gauduličeve slavnosti v Dubrovniku pohitel čez mejo v Črno goro in na Cetinje, in se tam pogovarjal s Petrom Karagjorgjevičem, kateri mu je baje rekel, da se ne bavi več s politiko in se je vsem svojim pravicam na srbski prestol odpovedal. — Sedaj pa je Peter Karagjorgjević v „Neue freie Presse“ priobčil pismo, v katerem trdi, da je Jakčićovo poročilo v „Videlu“ neresnično in iz trte izvir in da on ni nikdar rekel, da se odpove svojim pravicam in sploh političnemu delovanju. S tem je neposredno ovržena tudi trditev, da so se Obrenovići in Karagjorgjevići pobotali, ker bi se to moglo zgoditi samo, če se jeden pogodbenikov odpove srbskemu prestolu, česar pa ne mara nobeden storiti.

Rusija se organizuje.

Rusija se korak za korakom pripravlja za odločilni boj. Posebno skrb poklada na dobro organizacijo vojske in prav sedaj se naznanja, da bo car, čim se vrne v Peterburg, odločil o načrtu za novo organizacijo finske vojske. Finska vojska je bila doslej skoro povsem samostalna, kakor finska dežela. Nemški plemenitaši v tej deželi so že večkrat pokazali svojo mržnjo napram Rusiji in podpirali sovražnike, zlasti Bismarcka, ko je vodil znani boj zoper ruski rubelj. Tudi v finski vojski je mnogo nemških častnikov, na katere se nikakor ni smeti zanašati. Iz tega razloga sestavilo je vojno ministerstvo posebno komisijo, da izdela načrt za novo organizacijo finske vojske. Vodilna misel novemu načrtu je popolna združitev finske vojske z rusko, a tako, da se vendar obrani neka samostanost finske vojske. Častniki finske vojske se bodo namreč smeli premeščati k ruskim polkom, ruski častniki pa k finski, kar doslej ni bilo mogoče. S tem se bo preprečil preveliki in državni nevarni upliv nemških častnikov na finske vojske, kar bo zanesljivost ruske vojske izdatno povečalo.

Home-rule.

Angleški liberalci so silno razburjeni, da jim je gospodarska zbornica preprečila izvršitev home-rule predloge in so začeli veliko agitacijo zoper to zbornico. Te dni izšel je manifest liberalno-narodne združitve, v katerem napadajo liberalci gospodarsko zbornico, češ, da zastopa samo osebne interese svojih članov, ter zahtevajo, da se gospodarska zbornica ali povsem odpravi ali pa reformuje tako, da ne bo več zamogla škodovati sklepom narodovih zastopnikov. Gospodarska zbornica je zelo nepopularna med angleškim narodom in ker je mej njenimi najodločnejšimi nasprotniki tudi sam Gladstone, je prav lahko mogoče, da se bo ta zbornica korenito reformirala.

Dopisi.

Iz Žužemberka, 12. septembra. [Izvirni dopis.] (Napredovanje našega trga.) Naš

dozidanima hišama, kjer kažejo opečne stene brez oken svojo umazano rujavo barvo. (V Rimu imajo take prazne prostore z visokimi pazami zagrajene.) Povsodi se vidi mnogo pripravljenega gradiva za nove hiše. Ali mnoge hiše se zidajo le s križnimi gredami mej opeko.

Se ve, da ima Sofija tudi mnogo modernih, lepih hiš, samo posebno velike niso, izvemši ono „narodne banke“. Mnoge hiše imajo „nemški slog“ s tistimi neestetičnimi stolpi, kakeršne lahko občudujete v Ljubljani na Vrtači. V takem slogu je sezidana knežja palača in vidi se, da jo posnemajo v tem tudi druge moderne zgradbe. Poleg teh lepih poslopij pa je videti še mnogo poprejšnjih koč iz nežgane opeke in lesa, ki se razločujejo od drugih po Turškem le v tem, da niso s slamo krite. Ali te bajte so navadno skrite v bolj oddaljenih delih mesta in še tam odtegnjene opaževalčevem očesu v strani ulic in sredi drevja. Kakor v vseh modernih mestih, so tudi v Sofiji najlepše zgradbe — kasarne.

Glavni kras bolgarske prestolnice je lep, prostoren javni vrt, katerega ljudje kaj pridno obiskujejo. Nahaja se sredi mesta mej knežjo palačo, bojnim ministerstvom in narodno banko. Na še praznem prostoru blizu njega zidali bodo novo metropolijo. Na jugovzhodni strani mesta zasadili so nov

tudi zelo lep javni vrt, sredi katerega se nahaja spomenik onim zdravstvenim vojakom ruske vojske, ki so padli l. 1878 pri Plevni (njih imena polnijo dve strani obeliska), Plovdivu in Mečki.

Po sofijskih ulicah se kreče vse polno vojaštva, zlasti policajev z revolverji. Zunaj Rima nisem opazil še nikjer toliko „varlov javnega reda“. Oficirji so zelo ukusno oblečeni (po ruskem kroju) in nosijo šiljasto brado, kakor knez. Povsodi se opaža stroga disciplina, ne kakor na Grškem. Sicer je pa prebivalstvo Sofijsko zelo mešano. Poleg pariških nošenj opažam še mnogo narodnih, zlasti pri ženstvu. Ali obrazi teh žensk so zelo čudni, nekateri kar naravnost mongolski, drugi ciganski, a tretji so se mi zdeli nekoliko koroškim podobni.

Kot posebnost Sofijskih ulic naj bodo omenjeni še pravoslavni popi, ki so vsi zamazani in prav siromašno oblečeni; še siromašnejši, nego grški. Kmetje vozijo svoje pridelke v mesto, ali pa prevažajo opeko po mestu na vozovih, ki imajo nekovana, zakrpana platišča pri kolesih in voli nosijo okoli vratu ne locnja ali kambe na izesu, nego iz treh palic pravokotno sestavljen podvratnik. Taka nenamazana kolesa brenče, cvrče in škripajo prav čudno glasbo in so po vzvodu sploh navadna. Po ulicah hodé opaziš poleg raznih prodajalnic največ

krojaških tvrdk; mnogi imajo na svojem kazalu celo škarje naslikane. — Večeri so v Sofiji prav hladni; pa kaj bi ne bili, saj je imel Vitoš še koncem julija tu pa tam sneženo odejo. Pravijo, da je zima jako huda in dolga.

Govori se, se ve da, večinoma bolgarski jezik, katerega Slovenec in Srb z malimi izjemami prav lahko razume. Prva beseda, katero sem slišal v bolgarsščini pred Sofijskim kolodvorom, bila je „tuká“, in ko sem slišal izgovarjati „osamánást“, mislil sem, da se nahajam kje na Krasu. Pri poslovljenju slišal sem govoriti: „Priyatno potúvaj, da se vrniš sretno!“ — Povsodi se sliši tudi mnogo nemški govoriti, zlasti mej židi in kubaricami; ali obojim se pozna, da to ni njih materin jezik. V Sofiji imajo tudi „Fürstlich-bulgarischen Hofwagner“ in po uličnih voglih so prilepljena naznanila: Sommertheater heute und täglich „der Zigeunerbaron“, katerega predstavljata bogve katero Dunajsko društvo na vrtu hotela Luksemburg.

Da je nemščina v Sofiji zares potrebna, vidi se že iz tega, ker je na vratih katoliške škofijske cerkve tega mesta pribita „Gottesdienstordnung“ jedino v francoskem in nemškem jeziku, kakor bi bila to najnavadnejša jezika v Sofiji. Sedaj naj mi pa še kedó reče, da se gre za véro, a ne za nemščino!